

Redaktör: Sara Meidell, 090-15 11 87, 073-060 11 87
E-post: kultur@vk.se
Fax: 090-77 46 47

onsdag 30 september 2009
VÄSTERBOTTENS-KURIREN

onsdag 30 september 2009
VÄSTERBOTTENS-KURIREN

Nejsägarna bromsar utvecklingen

Kulturen har en självklar plats i det moderna Umeå konstaterar Leif Larsson som skissar en bakgrund till Umeås position som kulturstad. Samtidigt noterar han en upprörande snålhet från EU-håll när det gäller stöd till projektet kulturhuvudstad.

REAKTIONERNA PÅ Umeås seger i kulturhuvudstadfinalen häromveckan var tämligen ljumma. Nu skulle det upp till bevis, och sen skulle det tänkas på kostnaderna och sen skulle det minsann inte bli något insnåvat kulturjippo och sen skulle det "levereras infrastruktur" och Gud vet vad. Fast å andra sidan: här öppnades plötsligt dörren för tjo och tjim och tjolahoppspan. Önskelistor började skrivas: Bruce Springsteen, Madonna, musikalerna osv. Nöje var också kultur och kulturhuvudstadsåret minsann inte bara något för den skelen. Och på vk.se bredde kulturpopulisterna ut sig så att man tänkte nu står sönderfallet för dörren. Om man kände sig manad att ta uppkastningarna på allvar.

Och på torget mässade Rättvispartiet om projektets fördärlighet, det skulle ju gå ut över skola vård och omsorg.

Inte så mycket över för det storartade i att Umeå lyckades slå ut från brädet gamla universitetsstäder med månghundraåriga traditioner, med stadens låt vara lite krokiga men ihärdiga ambitioner att bygga en modern stad med ett vitalt kulturliv som en av insatserna. Inte heller så mycket över för möjligheterna att bygga vidare.

Om kulturhatarna, de gringa, kan man förstås säga att det står var och en fritt att avsky personligen opera, dragspel, bokläsande, John Coltrane, modern dans, symfonimusik, bildkonst, skulptur eller teater, eller alltihop på en gång. Men ingen torde kunna förneka att den kommunalpolitiskt långsiktiga satsningen på kultur och konst har burit frukt, inte bara vedervickelse för medborgarna utan också som bidrag till stadens i mer mätbara termer: befolkningsutveckling, ekonomisk tillväxt.

Att moderna städer delvis och i växande grad borde bygga på kombination och kultur och vetenskap var möjligen en kontro-

versiell tanke när ekonomiprofessorn Åke E Andersson på 80-talet just med en blinkning till Umeå lanserade idén om K-samhället (och på vilken den senare världsberömda sociologen Richard Floridas teorier om den kreativa klassen endast är en variation).

I dag är det allmångods när vi alla ser hur industrisamhälle tonar över i tjänstesamhälle.

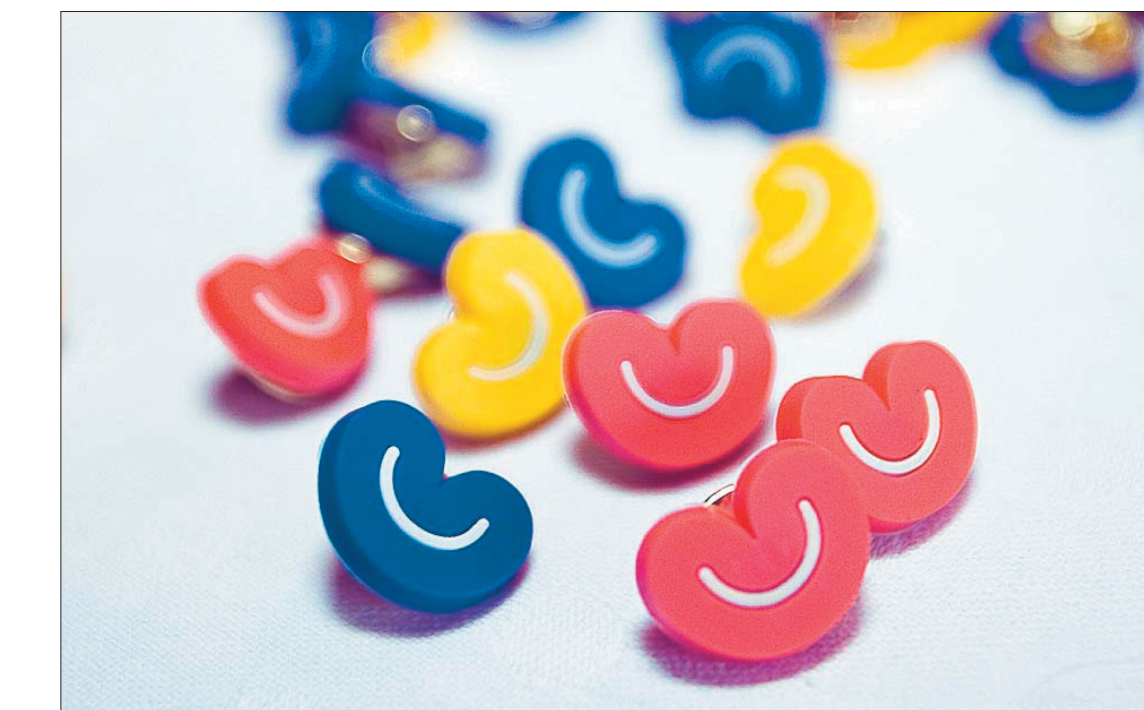
JAG KÄNNER inte gränsen för Rättvispartiets kulturskepsis, men är man konsekvent bör man väl också lägga ned våra bibliotek till förmån för fler sängar i vården. (När man inledningsvis fått bukt med opera, symfoniorkester, teater- och dansföreställningar, jazz- och konstfestivaler).

Men de tänker fel och kontraproduktivt med avseende på den politiska helhetssyn som tar ansvar för samhället i stort.

Den kloke Bengt Göransson, en gång kulturminister, har formulerat saken ungefär så: Människan har både kropp och själ, sjukvårdspolitik är vad vi måste göra, kulturpolitik är vad vi vill göra. Mer sjukvård är i sig inte önskvärt, men så länge det finns sjuka människor får vi göra båda sakerna samtidigt.

Ett tag var det moderaterna som odlade Rättvispartiets falska motsättning, men så småningom insåg man även på den kanten det förnuftiga i att ett rikt kulturliv numer är en omistlig del i samhällsbygget.

OM VI ett ögonblick förlänger tillbakasyner kan man kanske säga att denna insikt i modern tid och på allvar fick fäste när Umeå knöt en opera till allt det övriga. "Inte bara ett universitet utan också en opera i storsko-gen!", nynnade man väl i Sörlandet och det var väl även en och annan på hemmaplan som tog sig för pannan. Men de tre kommunalråden Torsten W Persson, Bertil Carlsson och Erik Eriksson tog striden och grundlade

Umeå är europeisk kulturhuvudstad 2014 och mungiporna pekar uppåt men inte hos alla. Kulturhatarnas kritik rimmar dock illa med den moderna tjänstestadens tillvaro menar Leif Larsson.

samtidigt en betydelsefull samsyn på kommande kulturkommunala satsningar.

Nämner man personer kommer man inte heller förbi Lars Lystedt som med sin jazzfestival kom att bilda mönster inte bara för Umeå utan även för andra kommuner. Samt då Åke Andersson som gav ambitionerna ett teoretiskt lyft. När kulturlivet i Umeå i mitten på 80-talet sköt fart med det nya Folkets hus växte insikten om att kultur inte bara var något i sig utan också för sig. (För att nu sticka näsan i vädret och tala med filosofen Hegel.) Dvs som instrument för tillväxt i ett vidare perspektiv.

HUR SOM HELST var det den tanken som fick teaterföreningens konsulent Sven Sahlström att redan 1993 lansera Umeå som en blivande europeisk kulturhuvudstad, den gången mot år 2000. Det var framsynt.

Lika framsynt som när kommunalrådet Marie-Louise Rönnmark i politiskt mer preciserade termer med benäget bistånd av och i kontinuerlig samsyn med folkpartipolitikern Anna-Karin Sjöstrand lanserade idén först mot år 2007, sedan mot 2014. (Så

blev det också lite balans i genusperspektivet.)

Till slut gick det vägen. Och då kan man väl notera att det gick med en hemmarekryterad projektledare och sedermera kulturchef, Fredrik Lindegren. Man behöver inte alltid gå över än efter vatten. (Yes, we can! – även här i Umeå.)

BLAND DE SNÅLA och ljumma reaktionerna på finalsegern blandade sig också yrvakna önskemål kring hur kulturhuvudstadsåret 2014 skulle gestaltas. Roligt skulle det vara med många inslag av populärscenernas megastjärnor.

Inget fel i det. Men man bör likväl komma ihåg att kulturhuvudstadsåret ytterst innebär ett uppdrag. Ett dubbelsidigt sådant som i korthet kan formuleras så här: att dels exponera Umeås och regionens kultur för Europa, dels att exponera europeiskt konst- och kulturliv för Umeå och regionen.

Med den första delen av uppdraget får vi ta vad vi har och vad vi fram till 2014 kan nyskapa. Uppriktigt sagt tror jag att europeernas intresse kommer att vara begränsat, ungefär lika begränsat som när det gäller

andra kulturhuvudstäder. Men spännande blir det och specifikt ser i varje fall jag ett uppsving för den samiska kulturens exponering. (Kanske till och med kommunens konstintendent Lars Sahlin kan förmå sig till att inhandla någon bild av Britta Marakatt Labba vars samlade verk visades på Bildmuseet i våras med en fullständigt överväldigande konstnärlig kraft. Nu tycks hon bäst representerad i norska Tromsö.)

Inte mindre spännande blir resan i motsatt riktning. Kan Umeå exponera europeisk konst- och kulturuttryck med sådan intensitet att staden 2014 även kommer att bli Sveriges kulturhuvudstad där Stockholm något reduceras till mellanlandningar på Arlanda? Nederländsk barock, fransk impressionism, belgisk dans, tysk teater, italiensk opera, rumänsk film, ungersk folkmusik, baltisk körsång, finskt foto, etc. Vad vet jag? Eller bättre: vi får se.

NU TILL pengarna. För på en punkt går jag Rättvispartiet till möte; det är alldeles korrekt att i politiska sammanhang fråga efter notan.

Så här ska det i stort sett se ut:

kommunen ställer upp med 100 miljoner kronor, staten lika mycket och från sponsorerna hoppas man på 100 miljoner. Det senare ingen orimlighet. När VK-koncernens vd Erik Orring offentliggjorde bildandet av ett nytt fastighetsbolag, Kuriren AB tillsammans med delar av Balticgruppens fastighetsbestånd, skedde det också med en hovbugning mot det faktum att Umeå blivit Europas kulturhuvudstad 2014, låt vara att affären ur den publicistiska integritetens synvinkel är både betänklig och oroadande.

Noblesse oblige hette det förr i tiden så det nya bolaget bör väl slanta upp. (Fast man kan inte vara säker Balticgruppens Kristina Olsson är en stor konstvän, men lynnig mecenat. Härförleden gick jazzfestivalen miste om 400 000 kronor, ett treårigt kontrakt förhandlades inte om. Enligt min sagesman inne i apparaten rör det sig dock inte om missnöje med själva festivalen, utan med kommunen, "bromsklossen" som något ljushuvud uttryckt saken.)

300 miljoner i insats men ur den regionala tillväxtens synvinkel mellan tre och tio gånger pengarna tillbaka. Allt enligt kommunalrådet Marie-Louise Rönnmark som hänvisar till etablerade erfarenheter från tidigare kulturhuvudstadsansatser. Lite beror det väl på hur man räknar, men jag är övertygad om att kommunalrådet har på fötterna när hon målar upp en löftesrik framtid i kulturhuvudstadens hägn. Kanske kan det på sikt även bli en god affär för vården, för skolan, för omsorgen. Låt oss tro det.

MEN VÄNTA nu! Glömde jag inte något?

Jovisst, till dessa 300 miljoner kommer förstas bidraget från Europeiska Unionen, alla kulturhuvudstadsårs moder, organisatören, den utväljande, spindeln i nätet, den som genom kulturhuvudstäderna vill främja det europeiska projektet!

15 miljoner kronor! Femton miljoner av en total budget på sammanlagt 1 140 miljoner kronor.

Det inte bara låter lite, det är lite, det är uppseende väckande lite.

Summan motsvarar i stort sett

Umeå kommuns ansökningskostnader. Mer är det inte.

Jag vet heller inte varför. Och jag är inte riktigt säker på var jag ska söka svaret på frågan. I parlamentet, hos kommissionen, i ministerrådet? Vore det Sverige kunde jag väl vända mig till när-maste riksdagsman, men riktigt så fungerar inte Unionen. Kanske kommissionären Wallström som har till uppgift att verka för att integrera unionens länder via sk mjuka åtgärder vet något?

Jag avstår att ens försöka avrädsla för att omedelbart gå vilse i den bysantinska labyrint som är beslutsvägarna i den Europeiska Unionen.

Men vidhåller det egendomliga i förhållandet mot bakgrund av följande tankegång:

Tillspetsat, mycket tillspetsat är jordbruket 1800-tal, industrisamhället 1900-tal, tjänstesamhället med betoning på vetenskap, kultur, IT-baserad struktur etc 2000-tal.

GÅR JAG då till EU:s budget för 2008 finner jag inte bara att Sverige bidrar med mellan 25 och 30 miljarder kronor och får tillbaka 10 miljarder.

Budgeten i sin helhet omsluter alltså 1 140 miljarder kronor. Av dessa går 45 procent till utgiftsområdet "Skydd för förvaltning av naturresurser" vilket främst består av stöd till jordbruk och landsbygdsutveckling.

Det blir cirka 500 miljarder det.

Ett kulturhuvudstadsår som siktar mot sofistikerad infrastruktur i en noggrant utvald stad eller region får 15 miljoner.

Tja, vad ska man egentligen säga om det nu när vi inte längre behöver stå på två inför juryn och skämmas för våra röda rosenpopplar i Rådhusparken?

Rimligt hade varit att EU tillämpat de principer som gäller för svensk kulturpolitik: ett anslag motsvarande den kommunala insatsen.

Men så är alltså inte fallet. Och då kvarstår frågan varför Europeiska Unionen som anställer så mycket buller och bång kring kulturhuvudstäderna inte själv i kronor och ören tillmåter eller tillför satsningarna något värde?

LEIF LARSSON